

1-es számú melléklet: Rákosi Mátyás vallomásai. Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár V.720. f.3.ő.e. 22-33.

Hivatalos másolat az eredetiről.

Budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánysága. Jegyzőkönyv. Fölvéve Budapesten 1925. évi szeptember hó 28. napján délelőtt, gyanúsított kihallgatása alkalmával. Jelen vannak alulírottak. Az eljáró tisztviselő intézkedése folytán a kihallgatás Varga Lajos felügyelőhelyettes és Harangozó István főtörzsőrmester, mint hatósági tanúk jelenlétében teljesítettik, történik. Az előállított gyanúsított személyes viszonyaira nézve megkérdezettvén, előadja: Családi neve: Rákosi, Utóneve: Mátyás. Atyjának családi és utóneve: Rákosi József, anyjának családi és utóneve: Léderer Cecília. Születési ideje: 1892. márc. 9. Hely: Ada, Bács megye. Családi állapota: nőtlen, honossága: Magyar, községi illetékessége: Ada. Lakhelye: Budapest, IX. ker. Soroksári út 8-10. Vallása: Felekezet nélküli. Kora: 34 éves. Foglalkozása: Magántisztviselő. Vagyoni viszonyai: Vagyontalan. Katonasági viszonyai: Hadnagy a volt m. kir. 6. honv. gyalogezredben. ír, olvas. Magasabb iskolai képzettsége: Keleti Akadémia. Anyanyelve: magyar. Beszél: német, francia, angol, olasz és orosz nyelven. Büntetlen előéletű. Testi vagy szellemi fogyatékosága nincsen. Személyazonosságának megállapítása után közöltetik terhelttel, hogy a magyar állam kárára elkövetett bolsevista üzemekkel gyanúsított. Gyanúsított figyelmeztetvén védőválasztói jogára, fölvilágosítatván a védő kirendelésének módozatairól és az ingyenes védelem lehetőségéről, kijelenti: Védőül választom dr. Baracs Marcel ügyvédet.

Arra a kérdésre, hogy kíván-e valamit védelmére előadni, a terhelt a következőleg nyilatkozott: Izraelita szülőktől származom, apám szabadkai kereskedő, aki meglehetősen vagyonnal rendelkezett. Szüleim vallásos zsidók, akikkel politikai nézeteim nem egyeznek. Jó viszonyban vagyok velük, az érintkezésünk azonban megszakadt, mert nem akartam szüleimet a jugoszláv hatóságok vekzálásainak kitenni. Elemi iskoláimat Sopronban, középiskoláimat a szegedi főreáliskolában végeztem, ahol 1910-ben érettségiztem. 1910-től 1912-ig a budapesti Keleti Akadémia hallgatója voltam. 1912 őszén Hamburgba kerültem, ahol 1913 közepéig egy export-import vállalatnál levelező voltam. Ugyanílyen minőségben dolgoztam 1913 közepétől a háború kitöréséig Londonban egy kereskedelmi vállalatnál. A háború kitörésekor a 6. honv. gyal. ezredhez vonultam be, mint egy évi önkéntes és az 1. számú háborús tiszti iskola elvégzése után 1914 decemberében hadapródjelölti rangot kaptam. 1915. február végén, vagy március elején kerültem ki az orosz frontra és résztvettem a kárpáti harcokban. 1915. április közepén az egész zászlóalj fogságba került az uzsoki szorostól északra kb. 15 km-re. Az első állandó

fogolytáborom a szibériai Csita melletti Antipina tiszti tábor volt. 1916-ban átkerültem a csitai tiszti táborba és 1917 őszén innen az egész tisztkarral Dauriába, Mandzsúria határába. 1918 februárjában sikerült innen megszöknöm és Irkutszkon, Omszkon, Tyumenen, a Volgán, Vjatkán keresztül Pétervárra kerülnöm, ahol az Osztrov Gorodaján lévő tiszti gyűjtőkórházba kerültem. Itt a megejtett orvosi vizsgálat félrokkantnak talált s mint ilyen, az egyik csere transzporttal 1918. április közepén Pszkovnál átléptem a német frontet. Innen a zsolnai megfigyelő állomásra kerültem, ahol 14 napig voltam. Majd ezután a szokásos kéthavi hadifogoly szabadságot élveztem. E szabadság meghosszabbításokkal kb. augusztus hó közepéig tartott, amikor is részben irodai, részben kiképző szolgálatot teljesítettem a forradalom kitöréséig Szabadkán a 7. honv. gyal. ezrednél. A forradalom kitörése után Budapestre jöttem fel.

A munkásmozgalmakban először 18 éves koromban vettem részt Szabadkán, amikor még a szülői házban laktam, mint a szociáldemokrata párt tagja. Kora ifjúságom óta szakadatlan érintkezésben állottam a szakszervezeti vagy szociáldemokrata munkásokkal és már az érettségi vizsgálatom letétele után be is léptem a szociáldemokrata pártba. Budapestre felkerülvén a Galilei körbe léptem be, amelynek 1911-től 1912-ig titkára is voltam. Hamburgban ott tartózkodásom alatt a hamburgi munkásegyesületben dolgoztam, Londonban pedig a nemzetközi kommunista munkásklubban a magyar csoport egyik vezetője voltam, ahol gyakran tartottam felvilágosító előadásokat. A háború kitörésével a szocialista pártban kifejtett tevékenységem megszakadt és ez a megszakadás egészen a forradalom kitöréséig tartott, kivéve egy esetet, mikor Oroszországban hazafelé utaztam, az egyik állomáson, Nizsnij Udinszkben a nemzetközi helyzetről tartottam előadást magyar és német nyelven. Oroszországban, Szentpéterváron megkíséreltem ugyan a magyar hadifogoly kommunistákkal az érintkezés felvételét ez azonban lehetetlen volt mert ez az időpont összeesett a németek előrenyomulásával és az orosz kormány az összes pártintézményekkel Moszkvába költözött ahol emiatt olyan lakáshiány támadt, hogy Moszkvába csak külön engedéllyel lehetett utazni. Ilyen engedélyem nem lévén, kénytelen voltam Péterváron maradni, ahol viszont a kiűrités miatt nem tudtam a magyar kommunistákkal összeköttetésbe lépni. Hazatérésem után a forradalom kitöréséig a munkásmozgalmakban nem vettem részt. Budapestén 1918. november havában már azonnal felvettem az összeköttetést a magyar kommunistákkal és ettől az időtől kezdve szakadatlanul, mint agitátor, propagandista és szervező működtem a kommunista pártban. Működésem elsősorban vidékre terjedt ki. Szeged, Kecskemét Miskolc, Szolnok, Pápa, továbbá Budapest környékére, azonkívül egy sereg népgyűlésre és pártnapon való részvételre, mint előadó.

1919. február 21-én letartóztattak és a Gyűjtőfogházba helyeztek és tartottak fogva 1919. március 21-ig, a diktatúra kitöréséig. Március 22-én kineveztek a szovjet kormányban helyettes kereskedelmi népbiztosnak. Mint ilyen részt vettem az üzletek szocializálásában és hozzám tartozott a posta és külkereskedelem is. Részt vettem egy csomó kormányzótanácsi ülésen és majdnem naponként voltam előadó valamilyen gyűlésen. Tagja voltam a budapesti szovjeteknek és a 160-as intéző bizottságnak. Ezenkívül a legfőbb népgazdasági tanácsnak is. A román betörés hírére Nagykanizsára mentem, hogy az ottani munkásságot és vörös katonákat a helyzetről informáljam. Innen visszatértem Budapestre, ahonnan azonnal Ruszinszkóba küldtek, mint teljhatalmú megbízottat azzal, hogy Ruszinkót tartsam a csehek és románok ellen. A felvidéki harcokban Csapnál vezető szerepet töltöttem be. Május 1-jén Budapestre rendelték, ahova aznap este érkeztem és részt vettem az esti kormányzótanácsi ülésen. Részt vettem a következő nap is ugyanezen az ülésen, ahol a harcok folytatását rendelték el. Május 3-án este Salgótarjánba utaztam, ahol a helyzet nagyon kritikus volt, és ahol az ottani divízió politikai megbízottja lettem. Sikerült a csehek támadását visszaverni. Ezután visszahívtak azzal, hogy a szegedi frontra utazzam, ahol az volt a feladatom, hogy egy zászlóaljjal szegüljek ellen egy esetleges francia előrenyomulásnak. A tiszai és délvidéki fronton emlékezetem szerint a 6. hónapnak voltam politikai megbízottja. Május végén visszajöttem Budapestre, ahol újra átvettem a most már a szociális termelés címén működő népbiztosi tiszteletet. Júniusban részt vettem a párt és a szovjet kongresszusán. Az újonnan választott népbiztosok között már nem szerepeltem, ellenben a vidéki népgazdasági tanácsok szervezője lettem, és mint ilyen továbbra is a legfőbb népgazdasági tanács tagja voltam és működtem. Az ellenforradalom napján tartott pártválasztmány többek között engem is kiküldött az ingadozó front erősítésére. Még az ellenforradalom délutánján Böhm hadseregparancsnok vonatán kiutaztam az északi frontra, ahol részt vettem Kassa kiürítésében és végigjártam a frontot egészen a Tiszáig. Miután a visszavonulás a demarkációs vonalra megtörtént, újra Budapestre jöttem és két-három napi itt-tartózkodás után a Dunántúlra utaztam, ahol a tervszerű először Kaposváron kezdtem meg a vidéki népgazdasági tanács megszervezését. Majd pedig Szekszárdon folytattam azt. Július 22-re újra Budapestre hívtak és az aznap általános tüntetés és felvonulás alkalmával a Vérmezőn voltam kijelölt szónok, ahol beszéltem is. Egy-két napra rá megbíztak az országos vörösőrség parancsnokságával. Mire azonban a hivatalt átvettem és a viszonyokkal kezdtem megismerkedni, a diktatúra megbukott Augusztus 2-án hajnalban a vörösőrség autóján Királyhidára vettem az utam, miután visszautasítottam Haubrichnak azt az ajánlatát hogy továbbra is a vörösőrség élén maradjak. Késő délután érkeztem Királyhidára, ahol egy foglalkozásszerű vezető átvitt a magyar határon. Bécsbe kerültem, ahol még aznap este elfogtak

és Klarsteinbe, később pedig Steinhofba vittek és internáltak. Ott voltam 1920. május elejéig, mikor is szabadon bocsájtottak és ugyanez év május végén Moszkvába utaztam. Moszkvában részt vettem a Kommunista Internacionálé második kongresszusán. A kongresszus után visszajöttem Bécsbe, ahol néhány napig tartózkodtam, majd Csehországba mentem, Prágába és ott dolgoztam némi megszakításokkal 1921. áprilisig, mint a Kommunista Internacionálé megbízottja. A megszakítások alatt Olaszországban voltam a livomói kongresszuson és Berlinben egy kibővített német pártvezetőségi ülésen. Utána Moszkvába utaztam, ott résztvettem az Internacionálé harmadik kongresszusán, amikor is az Internacionálé végrehajtó bizottsága titkárává választattam meg. E minőségemben dolgoztam Moszkvában az Internacionálé negyedik kongresszusáig, melynek helyettes titkára voltam 1924 júliusáig, az ötödik kongresszusig. A negyedik és ötödik kongresszus közötti időben hosszabb ideig dolgoztam bolsevik propaganda Olaszországban, Milánóban és Rómában, Franciaországban, Párizsban és Lyonban, Németországban, Berlinben és Frankfurtban, a központi végrehajtó bizottság megbízásából.

1924 augusztusában hatheti szabadságra mentem Krímbe, onnan Bécsbe, ahonnan 1924 decemberében Magyarországra jöttem. Szentgotthárdnál 1924. december 24-én léptem át a magyar határt. Idejövetelem célja a bolsevik propaganda és szervezkedés megindítása Magyarországon. Legelsőben is általános tájékoztatást akartam szerezni a magyar viszonyok és afelől, hogy mily módon vehetnék fel összeköttetéseket 1924 decemberében tapasztaltam, hogy a SzDP-ben volt egy erős ellenzéki mozgalom, melynek oka az az általános elégedetlenség volt, amely a munkásság körében úgy a szociáldemokrata párttal, mint pedig a szakszervezetekkel szemben megnyilvánult. Ezt az elégedetlenséget fokozta a SzDP-nek a m. kir. kormánnyal kötött paktumának nyilvánosságra jutása. Az általános helyzet abban az időben, különös tekintettel a fővárosi választások előkészítésével kapcsolatban igen mozgalmas volt. Számos szimptómából, melyek a szakszervezeteken belül nyilvánultak meg, arra következtettem, hogy ezekben is nagy az elégedetlenség, főleg az eddigi vezetés vonalával. Merítettem ezt a képet egyfelől a lapok híradásaiból, másfelől személyes tapasztalataimból, amennyiben kéthetes megszakítással nyolc héten keresztül láttam, hogy csoportokba verődve vitatkoznak a munkások a Mémosz épülete előtt és a Ligetben, stb. Ezalatt a nyolc hét alatt semmiféle aktivitást nem fejtettem ki, itt tartózkodásom csupán megfigyelésekre szorítkozott és kilétemet senki előtt nem fedtem fel. A Rákóczi úton lévő Imperiál szállóban laktam. Csak a pincérekkel beszéltem és visszavonultam mindenkitől. Ebből a nyolc hétből 1925. január 25-től 1925. február 15-ig Wienben tartózkodtam. Ez idő alatt sem vettem fel senkivel összeköttetést és csak a magyar kérdést tanulmányoztam. 1925. március 7-én Wienbe, majd onnan más útlevéllal

Moszkvába utaztam, ahová kb. március 15-e körül érkeztem meg. Ott résztvettem az Internacionálé olasz bizottságának ülésein, mint az olasz kérdés egyik szakértője. Ottani működésem kb. április 7-8-ig tartott, majd Wienbe utaztam s ezután május 8-án Budapestre. Csonka Magyarország vidéki városai közül seholsem voltam, csak Budapesten tartózkodtam. Ekkor a Vendel u. 8. szám alatt lakó Bayer Gyula nevű építésznél laktam Braun Vilmos néven. Innen be is jelentettek. Itt kb. két hónapig tartózkodtam. Ez a községi választások alatt és utáni időben volt. A helyzet akkor az volt, hogy a munkások bizonyos rétegeiben sikerült a demokrata blokknak bizonyos demokrata illúziókat kelteni. Ezek az illúziók nagyrészt visszahódították azokat a tömegeket, amelyek januárban és februárban nagyon elégedetlenek voltak és szerintem ez a tény volt egyik főoka annak, hogy az MSZMP még jelölni sem tudott. A választások bár vereségét jelentették a demokrata blokknak, mégis bizonyos fókig a felajzott politikai várakozásokat lecsapolták és egy bizonyos szélségszél állt be, amelyet az előrehaladott nyári időszak még csak jobban aláhúzott. Erre a tapasztalatra kb. július közepe táján jutottam, amikor is július 11-én Grácba és ezen keresztül Bécsbe utaztam. Május 8-tól július 11-ig terjedő itt-tartózkodásom alatt vettem fel az összeköttetést az MSZMP Görgös Ignác, Hámán Kató, Őri Károly nevű embereivel. Hangsúlyozom azt, hogy addig, amíg ez a párt a szociáldemokrata párt ellenzéke volt csupán, nekem rájuk semmiféle befolyásom nem volt. De tudom azt, hogy a Vági párt megalakulásában a magyar kommunistáknak annyiban volt részük, hogy egyrésztük csatlakozott és osztályharcos irányba igyekezett terelni a munkásmozgalmat. A párt megalakulásakor Moszkvában voltam, ahol a III. Internacionálé kibővített végrehajtó olasz bizottságában foglaltam helyet és ezért nem tudtam előzőleg a Grádó kávéházbeli megalakulásról és a megalakulás körüli anyagi dolgokról. Megengedem azonban annak a lehetőségét, hogy az MSZMP egyes tagjai kaptak vagy kaphattak anyagi támogatást mozgalmi célokra.

Május 8-tól július 11-ig való itt-tartózkodásom alatt a most említetteken kívül még Székér-Hérisszel, Dr. Váradi Lászlóval és Weinberger Zoltánnal vettem fel az összeköttetést, aminek célja az volt, hogy megteremtsem annak lehetőségét, hogy az MSZMP mozgalmának irányítására befolyást nyerjek.

1925. július 11-én Bécsbe utaztam, ahol 1925. augusztus 1-ig tartózkodtam. Innen nem gyakoroltam a magyarországi viszonyokra semmiféle befolyást, pihentem. A Canesiusstrassenban laktam egy családnál, amelyet nem szolgáltatathatok ki. Utána visszajöttem Budapestre és itt voltam augusztus 13-ig, majd innen ismét kiutaztam Bécsbe és onnan folyó évi szeptember hó 7-én érkeztem vissza Budapestre. Ezen itt-tartózkodásom alatt az őszi lehetőségek tekintetében informálódtam. Az általános benyomásom az volt, hogy a jó aratással kapcsolatban az

országban némi fellendülés lesz és ezzel kapcsolatban bizonyos enyhülés, azonban ez csak nagyon lassú és kezdetben jelentéktelen hatású lesz a munkásmozgalomra. Mégis bizonyos élénkületi tendenciát vettem észre és mielőtt belefogtam volna a tulajdonképpeni működésembe, lefogtak.

Úgy képzeltem és akartam, hogy legyen itt Magyarországon egy párt, mely sem nevében, sem programjában nem kommunista, amelynek működése az adott legális mozgalmi keretek között mozog. Az volt a véleményem, hogy a m. kir. kormány bizonyos szituációban eltérne egy ilyen pártot. Támpontom volt ebben egy-két nyilatkozat és az a tény, hogy a magyar sajtóban láttam olyan cikkeket — itt azonban nem a Népre és a Szózatra gondolok —, amelyekből azt véltem kiolvasni, hogy az a gondolat, hogy mint más országokban, két vagy három munkáspárt létezhet anélkül, hogy ebből az illető államnak valamelyes megrázkódtatása keletkezne, possibilis volt. Az én nézetem szerint erre megvolt a lehetőség és az adott helyzetben, a legközelebbi egy-két éven belül egy ilyen pártnak a létrejötte fontos lett volna a deprimált és elgyöngült magyar munkásmozgalom felélénkítésére. Az úgynevezett tiszta kommunista tömegmunkáról egyelőre szó sem lehetett, de nem tartottam azt kizártnak, hogy bizonyos idő múlva a magyar kormány nem teszi lehetetlenné egy legális kommunista párt létrejöttét sem. Ebben a gondolatomban az vezetett, hogy idővel Magyarországon is belátják az illetékes tényezők, hogy az illegális kommunista organizációk létrejötténél jobb egy legális, látható párt. Hasonló fejlődés volt más országokban is, úgy, hogy ez a lehetőség Magyarországon sem látszott előttem kizártnak. Idejövetelem kifejezett célja a fent jelzett módon a bolsevista propaganda és szervezkedés megindítása, amelybe bele is fogtam, de lefogásomkor a munka kezdetén állottam.

Az MSZMP-ről mondottakhoz hozzáfűzöm még, hogy a párt kifejezetten anyagi támogatásban részesült Gógös Ignác illetve egy Burger álnéven működő ember útján. A párt működésére Hámán Kató, Gógös Ignác és Óri Károly, az ún. trojka gyakorolt befolyást. Mindezek következtében ez a munkáspárt tulajdonképpen a KMP befolyása alá kerülhetett, ha ez a munka teljesen kifejlődhetett volna.

A hozzám intézett kérdésekre és az elémtárt dolgok után beismerem a következőket: Abban az időben, amikor Wienben a cionista kongresszus folyt, augusztus 20-án kezdődött meg a KMP újjáalakuló kongresszusa Wienben, a Glockengasse 6. sz. alatt. Itt a Poale-Zion munkásegylet könyvtára van elhelyezve, ahol délután 6-kor kezdődnek meg a könyvtári órák. Hatig ott senki meg nem fordul és épp erre való tekintettel tartottuk meg a KMP kongresszusát itt, a hátsó helyiségben. A kongresszus három napig tartott. Részt vettek abban rajtam kívül Kun Béla, aki Schwartz Imre néven szerepelt, Landler Jenő, Alpári Gyula, Hirosik János, Révai József, Weinberger Zoltán, az orosz kommunista párt egy előttem névszerint ismeretlen kiküldötte,

továbbá Hámán Kató, Czeiner János, Juhász Pál, Németh Gyula, Fiala József, aki Pfeiffer álnéven szerepelt. Gögös Ignác, Őri Károly, Weisz József, Szekér-Hérisz, Dr. Váradi László, Mitterer József, Szabó kubikos, György Benedek és Kélinger állványozó.

A Közp. biz-ba itt a következők választottak be: Kun Béla, Landler Jenő, Rákosi Mátyás, Alpári Gyula, Katzburg Imre, aki a kongresszuson nem vett részt, mert Oroszországban van, Őri Károly, Hámán Kató, Gögös Ignác, Mitterer József, Czeiner János, Weisz József.

Arra nem emlékszem, hogy Vági Istvánt és Weiszhaus Aladárt is beválasztottuk-e. A kongresszus tartalmára a titkárságot a következőkből állítottuk össze: Szántó Zoltán, Szántó Béla volt népbiztos öccse, Révai József és Weinberger Zoltán. A technikai ügyek vitelével Szántó volt népbiztos öccse volt megbízva. A tárgyalások helyére egyenként kellett elmennünk. A titkárság engedelme nélkül senkinek nem volt szabad a helyiséget elhagyni, délben hideg ebédet kaptunk és mindannyiunknak legkésőbb 3/4 6-ig a helyiséget el kellett hagyni, amikor is ugyanilyen módon kellett onnan egyenként eltávozni.

Ennek a kongresszusnak a fedőneve májusi kongresszus és napirendje a következő volt:

- 1./ A mozgalom irányelvei általában,
- 2./ Külpolitikai helyzet,
- 3./ Szakszervezeti kérdés,
- 4./ Parasztkérdés,
- 5./ Pártszervezeti és fegyelmi szabályzat,
- 6./ Ifjúmunkás kérdés,
- 7./ Jelentések.

A mozgalom általános irányelveinek előadója Kun Béla volt. Beszélt az általános magyar szituációról, adott egy konkrét osztályanalízist és a pártok analízisét. Beszédéből többre nem emlékszem, mert a saját előadásomra készültem s így nem figyeltem oda. A külpolitikai helyzetről Alpári beszélt akinek beszédjére ugyanezen oknál fogva nem emlékszem. A szakszervezeti kérdéstről Landler Jenő beszélt akinek előadását szintén nem figyeltem meg. A párt szervezeti és fegyelmi szabályzatáról én beszéltem, itt előadtam, hogy van egy minta szervezeti szabályzat melyet ráhúztam a magyar viszonyokra, fejtegetvén a tag kötelességeit s a fegyelem kérdését. Előadtam, hogy a tag kötelessége a következőkben áll: legyen fegyelmezett tanuljon, minden munkásmozgalmi tekintetben legyen példaadó, ne rettenjen vissza az áldozatoktól, legyen önfegyelmezett és tudjon másokat fegyelmezni, s rámutattam arra, hogy a munkásságban gyökeret kell eresztenie.

Nem emlékszem arra, hogy az ifjúmunkás mozgalomról ki beszélt de nem tartom kizárva annak lehetőségét hogy Weinberger volt az előadója ennek a kérdésnek, mert ő intézte az

ifjúmunkások mozgalmát A jelentéseket dr. Váradi László, Őri Károly és Szekér-Hérisz terjesztette elő a kongresszuson. Ugyanezen a kongresszuson nem az én jelenlétemben alapították meg az ifjúmunkás központi bizottságot arról egyébként nem tudok, de nem tartom kizártnak, hogy ez megtörtént A wieni szemináriumról, valamint a budapesti szemináriumról sem tudok semmi konkrétumot A budapestiről csak annyit hallomásból, hogy egy ízben Váradi tartott állítólag egy szemináriumot és tervbe volt véve ilyenek a rendszeresítése.

Ami már most az ide befutott pénzeket illeti, csak annyit adhatok elő, hogy a magyar, külföldön élő munkásoktól adót szedtünk, amely összegeket Bécsben koncentráltuk és innen használtuk fel azokat a magyar mozgalmi célokra. Számszerű összegeket nem tudok megjelölni s csak annyit tudok, hogy a Berlinben, Párizsban, Bécsben, Londonban, Moszkvában élő magyar munkások pénze ez. Ezt egy Burger nevű magyar munkás hozta ide Budapestre, arról, hogy ezt a pénzt hol adta át nem tudok.

Beismerem, hogy Budapest utcáin, gyakran az István úton, a Jávor utcában, az Ilka utcában, a Dandár utcában, az Ipar utcában, a Tinódy utcában és a Közraktár utcában találkaím voltak a trojka tagjaival, továbbá Szekér-Hériszszel, Weinbergerrel és Váradival. A találkozásokat úgy hoztam létre, hogy ezek közül az egyiket megbíztam azzal, hogy értesítse alkalmas módon azt, akivel beszélni akartam. E randevúkon a szocialista munkáspárt ügyeiről és egyéb aktuális kérdésekről beszélgettem. Én a magyar dolgokat nem ismertem eléggé és sok esetben a magam részéről információkat kértem be. Ezen információk alapján kialakult bennem az a kép, hogy a tényleges kommunista munka lehetősége, azért, mert nem voltak kommunista szervezetek, csak a jövőben kezdődhetett volna meg.

Weinbergemek tudomásom szerint az ifjúmunkás mozgalomban kellett dolgoznia, míg ezen ügyek intézését Szekér-Hérisz látta el. Tekintettel arra, hogy az ifjúmunkás ügyek intézőjének autonómiája volt a keddi találkozásra, lefogásom napján, 22-én az ifjúmunkás mozgalomról akartam Weinbergerrel tárgyalni.

A szervezkedés részleteiről, az egyes tagok beszerzésének részleteiről a magam tapasztalataiból nem tudok semmit E tekintetben engem őri tájékoztatott Ennek a munkának az elvégzésére én különben is fizikailag és technikailag képtelen lettem volna. Beismerem, hogy Róth Pál működését távolról figyelemmel kísértem, őt azonban kiforratlan embernek tartottam, dacára annak, hogy mindenki azt mondotta, hogy ő mindenről tud.

Vágit a diktatúra alatti magatartása alapján becsületes forradalmárnak tartom. Tudomásom szerint nem volt bekapcsolva az illegális mozgalomba egyszerűen azért, mert őt ebben az időben nagyon figyelte a rendőrség politikai főcsoportja. Arról, hogy Vági Bécsben járt, nem tudok.

Kérdésére előadom, hogy a trojka feladata az volt, hogy a szocialista munkáspártot az osztályharc vonalára vezesse és azon megtartsa. Beismerem, hogy egy ideig Szűcs néven, majd pedig Kovács néven szerepeltem a mozgalomban.

Beismerem, hogy az általam most látott és a lefogatásomnál nálam talált útlevelel kívül még ezt megelőzően egy svájci útlevelem volt. A nálam talált igazoló iratok bécsi eredetűek, azokat készen kaptam meg egy Löwi nevű cseh-szlovák állampolgártól, aki származására nézve magyarországi.

További kérdésre előadom, hogy az Imperiál szállóbeli és a Vendel utcai lakasomon kívül júliusban még a Park szállóban laktam s ezután vettem ki Soroksári úti lakásomat.

A leghatározottabban visszautasítom azt az inszinuációt, hogy engem a III. Internacionálé bízott meg azzal, hogy Magyarországon propagandamunkát kifejtsek és szervezzek. Én erre a feladatra saját iniciatívámból kifolyólag vállalkoztam, de az orosz kommunista párt tudtával és engedélyével, melynek tagja vagyok. Én ezt az elhatározásomat az orosz kommunista párt hamovicsevszki szervezeténél bejelentettem és azoknak ez ellen nem volt kifogásuk. Egyebet előadni nem kívánok.

Felolvasás után helybenhagyólag aláíratott. Kmft Schweinitzer r. kapitány¹⁵, Varga Lajos r. felügyelőhelyettes, Harangozó István r. főtörzsőrmester, hatósági tanúk, Rákosi Mátyás.

Felvéve folytatólag 1925. évi október 2-án Rákosi Mátyással. Az előttem kihirdetett és előzetes letartóztatásomat elrendelő határozatot tudomásul vettem és jogaimra történő kitanításom után kijelentem, hogy abban megnyugszom. Felolvasás után helybenhagyólag aláíratott Kmft Rákosi Mátyás sic., felv. Dr. Radocsay sJc.

A budapesti kir. ügyészségnél folytatólag felvétel 1925. október 8-án. Az elővezetett terhelt vallja: 1921 óta vagyok a moszkvai kommunista internacionálé (harmadik internacionálé) szolgálatában, mint titkár. Legutolsó havi fizetésem 96 dollár értékének felelt meg, amelyet rubelben kaptam. Mint titkár az internacionálé kebelén belül adminisztratív jellegű ténykedést végeztem. Feladatom volt több titkártársammal együtt az internacionáléhoz beérkező jelentések feldolgozása, esetleg javaslattétel. Nekem semmi néven nevezendő végleges döntési jogom nem volt Végeredményben maga az internacionálé, illetve annak végrehajtó bizottsága is csak tanácsadó jogkört gyakorolt azokkal szemben, akik az internacionálé ebbeli jogosultságát önként elismerték. Az internacionálé figyelme kiterjedt az összes államok munkásmozgalmára és ebbeli tájékozottságát nagyban előmozdította az, hogy magában Moszkvában az internacionálé mellett állandóan tartózkodtak egyes országok kommunista pártjának kiküldöttei. A magyar pártot Kun Béla képviselte. Az internacionálénak minden akadály nélkül módjában volt érintkezni azokkal, akik az egyes országokból kommunista propaganda

létesítése végett hozzá fordultak. Ezt arra értem, hogy a szovjet kormány semmiféle akadályt nem gördít ez elé, bár maga az internacionálé a szovjet kormánnyal semmiféle államjogi kapcsolatban nincs. Az internacionálé tulajdonképpen nem egyéb, mint a világ kommunista pártjainak képviselte. Az internacionálé igazgatási költségeit a pártok viselik. Minden kiadást, amire az internacionálénak szüksége van, a benne képviselt pártok, elsősorban az orosz kommunista párt, rendelkezésére bocsájtják. Az internacionálénak van egy költségvetési bizottsága, amely az utalványozások tárgyában intézkedik, ennek szervezetét és technikáját azonban nem ismerem, úgyhogy azt sem tudom, ez a bizottság közvetlenül utalja ki a kívánt összeget, vagy ennek más formái vannak. Annyit tudok csak, hogy ez a bizottság veheti tudomásul azokat a kérelmeket, amik pénz utalványozására irányulnak. Ha valamely országban kommunista párt létesítéséről, bolsevista szervezkedéséről vagy kommunista propaganda megindításáról van szó, ilyen kérdésben szoktak az internacionáléhoz tanácsait fordulni. Nekem, minthogy feljebbvalóim voltak, sohasem állt módomban ilyen kérdéseket tudomásul venni és azok tárgyában véglegesen intézkedni. Ilyen ügyek kerültek hozzám, de ezekben csak legfeljebb a javaslattevő referens szerepét játszottam. A végleges döntést és az internacionálé hivatalos álláspontját jelző irányítást vagy maga az elnök, Zinojev, vagy a 12 tagból álló elnökség, vagy a végrehajtó bizottság, amely kb. 90 tagból álló testület, adta ki.

Moszkvai hivatalnokoskodásom alatt figyelemmel kísértem a magyarországi viszonyokat, ezzel azonban nem akarom azt mondani, hogy rendszeres és programszerű ismereteket gyűjtöttem, azt sem, hogy e figyelemmel való kísérésnek célzatossága volt, ez alatt csak azt akarom érteni, hogy az időnként véletlenül tudomásomra jutott magyarországi híreket megjegyeztem magamnak. Részben ezek a hírek, részben a munkásmozgalom történetéből ismereteim, részben teoretikus következtetésem alapján azt a meggyőződést tápláltam, hogy Magyarországon bizonyára van néhány tízezer ember, aki bensejében kommunista és az általános nemzetközi helyzet ismeretében úgy gondoltam, hogy elérkezett az idő arra, hogy Magyarországon meg lehessen indítani egy kommunista mozgalmat. Azzal természetesen tisztában voltam, hogy óvatosan s tapogatózva, eleinte kis eredményekre számítva lehet csak előrehaladni. Először csak a tájékozódást tekintettem feladatommak, egyelőre éppen nem volt céлом semmiféle jelentősebb akció megszervezése, nem titkolom, hogy bizonyos kommunista munkát akartam itt megindítani, azt sem titkolom, hogy egy ilyen kommunista munka végén szükségszerűen ott van a forradalom, a kapitalista társadalmi rend megdöntése is, azonban hangsúlyozni kívánom azt, hogy meggyőződésem szerint céлом nem lehetett az, hogy e munkával forradalmat csináljak, mert a bolsevizmus alaptétele, hogy a forradalmat nem csupán emberek csinálják, hanem a forradalmaknak szükségszerű előfeltételei vannak a társadalmi és

gazdasági viszonyokban, az eseményekben, amelyek nélkül forradalom nem lehetséges. A kommunizmus nem egyéb az én álláspontom szerint, mint a szükségszerűleg előálló forradalmat előkészíteni és megfelelő irányba terelni.

Mindezen körülmények megfontolása után határoztam el magam arra, hogy titkári állásomat elhagyva Magyarországra jöjsek. Utazásommal és magyarországi tartózkodásommal járó költségeimet Magyarországról kivándorolt munkások szervezeteitől kaptam, melyeket részben Moszkvában, részben Bécsben vettem fel. Pénzforrásaimról egyébként bővebb felvilágosítást nem kívánok adni.

Magyarországon kb. fél esztendőt töltöttem, ez idő alatt a kommunista munka előfeltételeit tevő körülmények tanulmányozását befejeztem. Mikor a rendőrség letartóztatott, tulajdonképpen akkor kezdődött volna az az időpont, amikor konkrét teendők jöhettek volna szóba. Tájékozódásaim során sok emberrel beszéltem ugyan, de még arról egyáltalában nem volt szó, hogy kifejezett kommunista akció tétessék folyamatba. Tervem az volt, hogy a kialakulandó gazdasági helyzet és a parlament összeülésével kezdődő politikai évad figyelembevételével újabb irányelveket állapítsak meg. Ennek lefolyása az lett volna, hogy Magyarország területéről távozom, egyrészt azért, hogy a huzamos tartózkodás ne tegyen esetleg ismertté, másrészt azért, hogy működésem eddigi tapasztalatairól jelentést készítssek a III. Internacionálé részére. Utam célja Bécs volt, de lehet, hogy Moszkvába is elmentem volna, hogy Kun Bélával személyesen beszéljem meg a dolgokat és a további magyarországi teendők felől tanácskozzunk. Bűnösnek nem érzem magam, mert az emberiség érdekében helyesnek és üdvösnek tartom azt az irányt, amelyen én is haladok s amelynek végső célja a kommunizmus a proletárdiktatúrán keresztül.

1925. november 30. A Budapesti Kir. Büntetőtörvényszék vizsgálóbírája előtt. A rendőrségen, a kir. ügyész és a statáriális bíróság előtt felvett vallomásom előadása után előadom, hogy a statáriális tárgyaláson tett vallomásomat tartom fenn, egyébként majd védekezésemet később fogom előadni.

Felolvasás után helybenhagyólag aláíratott. Kmft. Rákosi Mátyás s.k., Dr. Enyedi s.k. vizsgálóbíró, Szvorzsák József jegyzőkönyvvezető s.k.

[Bp. Kir. Ügyészség körbélyegző]

Ezen másolat hivatalos hitelül

Havas kiadó

2-es számú melléklet: Rákosi Mátyás beszéde a burzsoábiróság előtt. kiadja a Vörös Segély, 1935.

„Rákosi elvtárs kihallgatásából a magyar rendőrségen 1925-ben

Arra a kérdésre, hogy szülei élnek-e azt válaszolta:

„Nem tudom. Nem is igen érdekel. Engem csak az eszme érdekel, melynek az egész életem szenteltem. Semmi sem érdekel, ami ezzel az eszmével nincs kapcsolatban”.

Arra a kérdésre, hogy kivel dolgozott együtt, azt válaszolta:

„Barátaimat semmi körélmények között és semmiféle rendőségnek nem fogom kiszolgáltatni. Önök uraim, most a páholyban ülnek és örülnek, hogy a Tanácsköztársaság egyik népbiztosa kezük között van. De ismétlen, nagyon tévednek, ha azt hiszik, hogy tőlem bármit is megtudhatnak, ami a nyomozást megkönnyíti. Csináljanak velem, amit akarnak, fel is akaszthatnak, de semmit sem fogok mondani.”

3-as számú melléklet: Simonyi Henri levele. Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár V.720.
f.3.ő.e. 112.

Budapest, 1952, szeptember 10:

Rákosi Mátyás Elvtárs titkárságának.

A Történettudományi Inezét megbízásából a Levéltárban végzett kutató munkám során a Horthy-korszak külpolitikai iratai között sok-sok Rákosi Mátyás elvtársunkra vonatkozó írást is találtam. Jó néhány hónap előtt be is küldtem ezeket. Bár nem kaptam értesítést róla, remélem, az elvtársak és maga Rákosi Mátyás elvtársunk is tudomást szerzett erről az érdekes anyagról.

Azóta a Levéltárban átkutatva a Magyar Távirati Iroda úgynevezett Bizalmas kiadásait, amely nem a sajtó, hanem a Horthy-korszak nagyfejűi számára számolt be bizalmasan a külföldi sajtónk itthon ki nem adott, vagy ki nem adhatott jelenéseiről, – újból sereg olyan jelentésre bukkantam, amelyek Rákosi Mátyás elvtársunkra vonatkoznak. Sok olyan van ezek között, amely a pár évvel ezelőtt kiadott Rákosi– perben bizonyára megjelentek volna, ha akkor ismeretesekek lettek volna.

De nem kommentálok most ezt az igazán érdekes és értékes anyagot. Beküldöm a kutatás anyagát, megkérdeve az elvtársakat, hogy juttassák el ezt majd Rákosi Mátyás elvtársunkhoz.

Pártunk szerint jó volna ebből néhány különösen érdekesebb jelentést ki is adni. Szeretném, ha erre felhatalmazást kapnék.

Elvtársi üdvözlettel: Simonyi Henri s.k.

dr. Simonyi Henri

a miniszereknökség id.nyug.

osztályfőnöke, levéltári kutató.

V. Teleki Pál u. 22.